

Przedmowa

Chromatograficzne rozdzielanie substancji chemicznych po raz pierwszy dokonał Michaił Semenowicz Cwiet na początku XX wieku podczas swoich prac prowadzonych na Uniwersytecie Warszawskim. Obecnie ta bardzo ważna metoda chemii analitycznej i najważniejsza metoda analizy związków organicznych, chociaż ma ponad 100 lat, jest wciąż doskonała i rozwijana. Towarzyszy temu powstawanie nowych terminów dotyczących teorii i praktyki chromatografii. W wyniku tego język chromatografii, która według wybitnego chromatografisty rosyjskiego Wiktora Bierzekina jest nie tylko metodą analityczną, ale odrębną dziedziną wiedzy, staje się coraz bogatszy.

Nowe terminy chromatograficzne, tworzone głównie w języku angielskim, są tłumaczone w różny, czasem błędny sposób. W wyniku tego istnieją różne terminy polskie na określenie tego samego terminu angielskiego. Sytuacja jest tym trudniejsza, że także w naukowym języku angielskim istnieje pewien nieporządek językowy. Dlatego Międzynarodowa Unia Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC) w 1993 roku opublikowała nomenklaturę chromatograficzną porządkując terminologię tej dziedziny wiedzy w języku angielskim. Nomenklatura ta, staraniem Komisji Analizy Chromatograficznej Komitetu Chemii Analitycznej PAN, została przetłumaczona i wydana w 1996 roku przez PTCh pod tytułem *Nomenklatura chromatograficzna*. Książka ta, już niedostępna w księgarniach, zawiera zbiór terminów w języku polskim i angielskim, z objaśnieniami w języku polskim, ograniczony do podstawowych problemów chromatografii.

Oprócz właściwej chromatografii szybko rozwijają się i mają coraz większe znaczenie pokrewne techniki rozdzielania, ogólnie nazywane technikami elektromigracyjnymi lub elektroforezą. Terminologia stosowana w elektroforezie, w tym w elektroforezie kapilarnej, jest w znacznym stopniu przejęta z chromatografii. W wielu przypadkach podobne terminy mają jednak różne znaczenia. Dlatego w niniejszym słowniku postanowiono uwzględnić w dużym stopniu nomenklaturę dotyczącą elektroforezy kapilarnej.

Problemy związane z terminologią nie dotyczą tylko chromatografii i elektroforezy, ale także innych dziedzin chemii analitycznej. Dlatego Komitet Chemii Analitycznej PAN zamierza opracować słownik chemii analitycznej. Jest to przedsięwzięcie bardzo ważne, ale jednocześnie trudne. Jednym ze sposobów realizacji tego przedsięwzięcia jest opracowanie słowników obejmujących poszczególne dziedziny analizy chemicznej, a następnie ich połączenie w całość. Etapem drogi do powstania słownika chemii analitycznej jest wydanie *Słownika chromatografii i elektroforezy*.

W opracowaniu niniejszego słownika wzięli udział członkowie Komisji Analizy Chromatograficznej Komitetu Chemii Analitycznej PAN, specjaliści zajmujący się teorią i praktyką poszczególnych działów chromatografii. Przy jego opracowywaniu uwzględniono wskazania IUPAC. Uwzględniając Nomenklaturę IUPAC starano się wyeliminować błędy, które w niej występują.

Autorzy i redaktorzy niniejszego słownika zdają sobie sprawę z tego, że nie jest on dziełem doskonałym i nie obejmuje całej wiedzy dotyczącej chromatografii, mimo że prace nad nim trwały kilka lat. Uważamy jednak, że w obecnej postaci będzie on przydatny wszystkim, którzy zajmują się badaniem i rozwijaniem chromatografii i elektroforezy kapilarnej, ich stosowaniem w praktyce laboratoryjnej oraz ich nauczaniem.

Jak każdy język stosowany, język chromatografii ulega ciągłym zmianom, jest rozwijany i doskonalony. Dlatego, podobnie jak inne słowniki, także *Słownik chromatografii i elektroforezy* powinien być w przeszłości poszerzany i udoskonalany. Będziemy wdzięczni wszystkim, którzy zechcą przekazać uwagi dotyczące zakresu uwzględnionego słownictwa oraz propozycje zmian i poprawek. Zostaną one wzięte pod uwagę przy opracowywaniu drugiego wydania tego słownika lub podczas opracowywania ogólnego słownika chemii analitycznej.

Wydanie *Słownika chromatografii i elektroforezy* było możliwe dzięki pomocy finansowej Centrum Doskonałości Analityki i Monitoringu Środowiskowego Politechniki Gdańskiej, firm Candela i Shimadzu oraz Centralnego Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Aparatury Badawczej i Dydaktycznej. Udział w powstaniu słownika, oprócz Komitetu Chemii Analitycznej PAN i Komisji Analizy Chromatograficznej tego Komitetu, ma także Komisja Nomenklatury PTCh.

*Zygfryd Witkiewicz
Jacek Hetper*